

Т. В. Вовк,

викладач кафедри менеджменту виробничої та невиробничої сфери,
Донецький державний університет управління

О. О. Зима,

магістр з адміністративної діяльності кафедри менеджменту виробничої
та невиробничої сфери, Донецький державний університет управління

ЗАСТОСУВАННЯ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНОЮ ОСВІТОЮ В УМОВАХ НОВОЇ ОСВІТНЬОЇ СУБВЕНЦІЇ

T. Vovk,

lecturer of the department management of production and non-production sphere
Donetsk State University of Management

O. Zima,

master in administrative activity department of management of production and non-manufacturing sphere
Donetsk State University of Management

APPLICATION OF THE FINANCIAL MECHANISM OF STATE MANAGEMENT OF ECOLOGICAL
EDUCATION IN THE CONDITIONS OF A NEW EDUCATIONAL SUBVENTION

У статті проаналізовано соціально-економічні механізми державного управління в системі середньої освіти. Надано аналіз загальних тенденцій розвитку фінансування середньої екологічної освіти, в контексті слабкої концептуальної та фрагментарної системи. Запропоновано впровадження до формули освітньої субвенції показників середньої екологічної освіти.

The article analyzes the socio-economic mechanism of state management in secondary education. The analysis of General trends in the development of education, namely secondary environmental education in the context of weak and fragmented conceptual system. The proposed introduction of the educational subsidy formula of the average of environmental education.

Ключові слова: механізми державного управління, екологічна освіта, субвенція, трансформаційні перетворення, соціальний прогноз, освітня реформа, нова українська школа.

Key words: mechanisms of public administration, environmental education, subvention, transformation transformation, social outlook, education reform, a new Ukrainian school.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сучасні політичні та соціально-економічні перетворення в українській державі ставлять перед освітньою галуззю нові завдання, пов'язані, в тому числі, з теоретико-методологічним обґрунтуванням необхідності вдосконалення механізмів державного управління системою середньої екологічної освіти в країні.

Переосмислення складових освіти, її ключових характеристик державного стандарту освіти, екологічної свідомості учнів та необхідність умов існування механізмів державного управління в українській освітній системі, а особливо розвитку управління екологічної освіти. Освітні складові пов'язані з загальними трансформаціями в суспільстві, появою нових парадигм управління, зміною ролі освіти в українському суспільстві й новою якістю фінансових субвенцій. Дослідження елементів, факторів, умов і суперечностей державного управління розвитком екологічної складової у різних сферах людської життєдіяльності дозволяє виробити загальну стратегію майбутніх перетворень, сформулювати відповідні рекомендації, дати соціальний прогноз позитивних змін.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблемам екологічно здорової взаємодії суспільства з природою присвячено низку праць всесвітньо відомих вчених, як-от В. Вернадський, А. Габор, Б. Коммонер, О. Леопольд, Дж.П. Марш, А. Тойнбі, Л. Чайнт, А. Швейцер та ін. Вивчення екологічних проблем управління відбувається неоднозначно, про що свідчать різні підходи та погляди на сучасну екологію. Зокрема це те, що екологія визнається конкретно-науковою дисципліною біологічного профілю: В. Бровдій, О. Гіляров, М. Голубець, Р. Даждо, Ч. Елтон. Інша група вчених надає екології статус комплексної проблеми, в реалізації якої повинні брати участь всі фундаментальні науки як природничого, так і гуманітарного профілів (А. Арманд, М. Будико, Р. Гарковенко, Е. Гірусов, А. Горєлов, І. Забелін, М. Кисельов, І. Круть, В. Крисаченко, М. Макачук, О. Плехотнік та ін.). Отже, зусилля зарубіжних та вітчизняних вчених спрямовані на узгодження управлінського, економічного, соціального та екологічного аспектів розвитку суспільства.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є вивчення ефективності застосування фінансового механізму державного управління через формулу розподілу освітньої субвенції, що формує основні засади освітньої реформи в умовах нової української школи.

ВИКЛАДЕННЯ ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

За оцінками фахівців, загальні негативні тенденції, які спостерігаються в системі освіти, впливають і на стан екологічної освіти. В роботі [6] нами доведено, що система екологічної освіти в Україні продовжує бути фрагментарною, слабкою концептуально, декларативною, а отже, неефективною. Критичний стан середньої екологічної освіти викликаний: незнанням і руйнуванням народних традицій раціонального природокористування; недооцінкою екологічних знань у системі освіти; відсутністю необхідної законодавчої бази; недостатньою відповідальністю виконавчих структур; відсутністю контролю за виконанням прийнятих рішень; слабким матеріально-технічним та методичним забезпеченням навчально-виховного процесу; недосконалою системою навчання і перепідготовки кадрів; відсутністю державної підтримки діяльності громадських формувань, молодіжних організацій та інших структур, які займаються екологічною просвітою [1].

Новим кроком у формуванні ефективної системи управління екологічною освітою визначено державно-громадську модель управління, започатковану Державною національною програмою "Освіта" (Україна XXI століття). Для реалізації цієї моделі окреслено повноваження центральних і місцевих органів управління, органів громадського самоврядування, наголошується на необхідності створення системи державно-громадської оцінки діяльності навчально-виховних закладів, що підтверджує намір держави щодо делегування окремих управлінських повноважень громадському сектору.

Більш обґрунтовано модель управління освітою оцінюється в Концепції державної програми розвитку освіти на 2010—2025 роки. В цій Концепції окреслюються першочергові напрями вирішення проблем державно-громадського управління освітою. Однак потребує уточнення форма всебічної підтримки та сприяння активній діяльності численних громадських інституцій, в тому числі і фінансового механізму управління.

Фінансові механізми державного управління мають своєрідні характеристики, обумовлені конкретним суспільним устроєм. Структури стійких соціальних зв'язків у рамках тієї чи іншої системи визначаються прийнятою в суспільстві сукупністю інституційних соціальних норм і засобів соціального контролю, що накладають певні обмеження на зміст і характер соціальних дій і взаємодію людей. Упродовж багатьох років дослідження проблем державного управління були зосереджені на пошуку ідеальної управлінської моделі, що працює незалежно від тимчасового та ситуаційного контексту. Така технократична версія управління сьогодні втрачає домінуюче положення. Нині до числа актуальних напрямів наукових досліджень в освітній галузі необхідно віднести:

— зміну професійних настанов, компетенцій суб'єктів управління; механізми одержання кінцевого результату з найменшими суспільними витратами й втратами;

— удосконалення управлінських знань і практик у випереджальному режимі стосовно внутрішнього й зовнішнього середовища;

— соціальну відповідальність; збільшення частки аналітичних, інформаційних, прогностичних методів управління як органічної частини духовно-культурної сфери суспільства.

Досить часто екологічна освіта орієнтована переважно на передачу спеціальних знань, головним чином у галузі теоретичних основ фундаментальної і прикладної екології, а не на вміння аналізувати і використовувати ці знання у житті. Базові питання з проблем екології та охорони природи розглядаються в шкільних предметах природничого змісту таких, як "Географія", "Хімія", "Фізика", в курсах біології "Наш край", "Біологія рослин", "Біологія тварин", "Біологія людини", "Загальна біологія" та "Основи екологічних знань" тощо. Однак, ці курси пропонують тільки теоретичні знання і майже не передбачають практичної діяльності, завдяки якій діти могли б набути корисних навичок проведення екологічних досліджень, природоохоронних акцій, пізнати навколишній світ. Склалася ситуація, коли отримані у школі знання відмежовані від повсякденного життя та існують самі по собі.

Одним із пріоритетних напрямів сучасної державної освітньої політики в Україні є забезпечення рівного доступу до якісної середньої екологічної освіти, в структуру якої окремим пунктом повинна йти екологічна освіта дитини. На різних етапах суспільного розвитку сутність, характер, умови провадження управлінських функцій зумовлювалися певними чинниками, які наближали цей процес до впливу громадськості й віддаляючи від впливу держави, або навпаки — підносили державний контроль на пріоритетне місце, позбавляючи громадськість будь-якої можливості втручатись у діяльність навчальних закладів.

Усе більше система управління освітою характеризується багатофакторністю, різноманітною палітрою впливів суб'єктів управління, яких об'єднує загальна мета, децентралізованість з розгалуженими горизонтальними зв'язками. Ця система управління більш стійка до руйнівних впливів, здатна до самоорганізації та саморегуляції. Виходячи з цього виникає потреба в державному функціонуванні освітньої сфери, до якого належать законодавство, державні програми розвитку, позиції держави в розподілі та перерозподілі національного доходу. Підвищується роль управлінського консультування як професійної діяльності.

У концепції нової української школи розглянуті фундаментальні засади для формування нової освітньої субвенції на основі змін у бюджетному кодексі у 2014 році. Така реформа створила в Україні сучасну систему фінансів місцевого самоврядування з чітким переліком доходів органів місцевого самоврядування (ОМС) — податкові надходження, власні доходи, субвенції (цільові трансфери) та дотації (не цільові трансфери) та формули їх розподілу. Бюджетним кодексом передбачено дві субвенції в сфері освіти, а саме, освітня субвенція для загальної середньої освіти, що спрямовується

ся районам, містам обласного значення та об'єднаним громадам та субвенція на підготовку робітничих кадрів, що спрямовується областям [4]. Така структура дає змогу чітко сформувати механізми державного управління саме екологічною освітою продовж всього терміну навчання дитини, але у 2016 році ця освітня субвенція була скасована, тому що не мала чіткої структури на навчально-методичну базу за предметами.

Саме тому, досліджуючи питання державного управління екологічною освітньою галуззю на базі середньої освіти, слід обов'язково з'ясувати, наскільки ефективно функціонують механізми державного управління в новій освітній субвенції. При цьому слід приділити окрему увагу формування освітньої децентралізації.

Поточна формула розподілу освітньої субвенції є формулою "на учня". Це означає, що освітня субвенція розподіляється районам, містам обласного значення та об'єднаним громадам на базі кількості учнів, що належать до різних груп з різними асоційованими до них коефіцієнтами та іншими факторами. Важливо наголосити, що багато формул розподілу освітніх субвенцій в країнах перехідного періоду використовують додаткові фактори, як от, склад педколективу в Польщі, єдина ставка надбавки до суми на учня в Македонії [4]. На наш погляд, до цієї формули в Україні, як один з елементів, слід ввести середню екологічну освіту.

Українська формула розподілу цільового бюджету є формулою "згори — вниз". Це означає, що для кожної групи учнів, наприклад, шкіл інтернатів, формула передбачає окремий коефіцієнт або вагу, що відповідає різній вартості надання освіти різним групам учнів. Для кожного району кількість учнів обраховується через додавання учнів усіх груп, що передбачені формулою, помножених на коефіцієнт для них.

$$V_o = (H_o \times (U_{oi} \times K_i + U_{ogi} \times K_{gi}) \times (K_{vznz} / K_{wznz})) + (H_o \times (U_{ptnz} \times K_{ptnz} + U_{ptnzg} \times K_{ptnzg}) \times K_{ptekol})$$
 де V_o — обсяг розподілу освітньої субвенції на загальну кількість учнів з обласного бюджету;

H_o — фінансовий норматив бюджетної забезпеченості одного учня з предмету;

U_{oi} — охоплення кількості учнів та вихованців загальноосвітніх шкіл навчальними предметами;

K_i — коефіцієнт охоплення навчально-методичним забезпеченням учнів та вихованців загальноосвітніх шкіл на плановий бюджетний період за предмет (предметами), де K_i дорівнює 1,3;

U_{ogi} — кількість учнів та вихованців загальноосвітніх шкіл, що розташовані у населених пунктах, яким надано статус гірських;

K_{gi} — коефіцієнт приведення кількості учнів та вихованців загальноосвітніх шкіл, яким надано статус гірських, у відповідність з кількістю учнів загальноосвітніх шкіл. На плановий бюджетний період, де K_{gi} дорівнює 1,625;

K_{vznz} — коефіцієнт вирівнювання, що застосовується у перехідний період залежно від значення коефіцієнта зміни видатків на оплату праці з нарахуваннями педагогічних працівників загальноосвітніх навчальних закладів. На плановий бюджетний період K_{vznz} дорівнює 1,78767925;

K_{wznz} — коефіцієнт зміни видатків на оплату праці з нарахуваннями педагогічних працівників загально-

освітніх навчальних закладів і-тої адміністративно-територіальної одиниці у планованому бюджетному періоді порівняно з обсягом видатків у році, що передує поточному;

U_{ptnz} — кількість учнів, які здобувають повну загальну середню освіту у професійно-технічних та інших навчальних закладах (крім учнів професійно-технічних та інших навчальних закладів, що розташовані у населених пунктах, яким надано статус гірських, та закладів, що розташовані у містах обласного значення — обласних центрах), станом на 1 січня року, що передує планованому;

K_{ptnz} — коефіцієнт приведення кількості учнів, які здобувають повну загальну середню освіту. На планований бюджетний період K_{ptnz} дорівнює 1;

U_{ptnzg} — кількість учнів, які здобувають повну загальну середню освіту у професійно-технічних та інших навчальних закладах, що розташовані у населених пунктах, яким надано статус гірських (крім закладів, що розташовані у містах обласного значення — обласних центрах), станом на 1 січня року, що передує планованому;

K_{ptnzg} — коефіцієнт приведення кількості учнів, які здобувають повну загальну середню освіту у професійно-технічних та інших навчальних закладах, що розташовані у населених пунктах, яким надано статус гірських, у відповідність з кількістю учнів професійно-технічних та інших навчальних закладів, які здобувають повну загальну середню освіту. На планований бюджетний період K_{ptnzg} дорівнює 1,25.

На нашу думку, у запропонованій формулі не висначає показників, які б торкались саме якості надання освітньої послуги за її компонентами. Це не дає можливості об'єктивно розподіляти фінансові складові за територіальними принципами та виконання якісної системи знань в усіх куточках країни. Саме тому, на нашу думку, необхідно впровадити коефіцієнти які б надавали можливість структурувати розподіл коштів за предметами. Також слід зауважити що ефект застосування повинен залежати від коефіцієнтів якості освіти. Нами були проаналізовані коефіцієнти фінансової складової, K_{ptnz} дорівнює 1, K_{ptnzg} дорівнює 1,25, K_i дорівнює 1,3, з розрахунку яких за фінансовою формулою освітнього процесу, виходить що екологічної складової зовсім немає, що не дозволяє на нашу думку коректно розраховувати екологічну складову. Тому нами запропоновано коефіцієнт розподілу фінансово-екологічної освіти K_{ptekol} .

K_{ptekol} — коефіцієнт фінансового розподілу на екологічний напрямок за рахунок державних коштів, на плановий бюджетний період, де K_{pteko} дорівнює 1,30.

Отже, визначати необхідну кількість шкільних підручників з екологічної спрямованості з чітким затвердженням критеріїв якості підручників, які відповідали б світовим і європейським стандартам, віковим особливостям та іншим вимогам. Необхідно упровадити нові, адекватні зміни в економічній системі, механізмів фінансування та матеріально-технічного забезпечення щодо проблеми розробки вітчизняних шкільних підручників і поліпшення їх якості. Головна ідея яких полягає у зміні процедури легалізації шкільної книги (надання їй більшої прозорості, обов'язкове оприлюднення результатів експертизи підручника) та у передачі коштів дер-

Таблиця 1. Пари міст і районів та коефіцієнти викладання екології

Тип школи	Місто обласного значення	% викладання екології	Район	% викладання екології	% загальна різниця	% екологічної різниці викладання між містом та районом
Учні у денних загальноосвітніх школах без гірських населених пунктів, шахтарських та малих міст, учнів у інклюзивних та спеціальних класах міська місцевість	0,841	0,312	0,926	0,114	10%	36,5%
Учні у денних загальноосвітніх школах, розташованих у гірських населених пунктах міська місцевість	0,968	0,216	1,064	0,098	10%	45,37 %
Учні вечірніх загальноосвітніх шкіл	0,430	0,037	0,290	-	-33%	90 %

Джерело: розраховано автором за даними Національної доктрини "Концепція розвитку освіти в Україні на період 2015—2025 роки".

жавного бюджету районним (міським) органам державного управлінням освітою, школам з метою надання їм більших прав у придбанні та використанні підручників.

Більш детальний опис компонентів розподілу освітньої субвенції між закладами середньої освіти, надані у постанові КМУ від 01 березня 2017 року № 114 [5]. З аналізу якої виходить що, загальна сума освітньої субвенції ділиться на загальну кількість приведених учнів K_i — охоплення учнів навчально-методичним забезпеченням, H_o — фінансовий норматив забезпечення учнів, U_{oi} — охоплення учнів шкіл навчальними предметами, тим самим формуючи норматив на одного учня. Це дуже подібно до польської формули розподілу субвенції, але досить відмінно від литовської, що обчислює норматив на одного учня на базі індикаторів навчальних програм та зарплатні вчителів. З іншого боку, на відміну від польської формули, групи, для яких діє коефіцієнт, взаємовиключними, тобто коефіцієнти не сумуються. Загалом поточна формула використовує 32 коефіцієнти, де U_{ptnz} — загальний коефіцієнт здобувачів середньої

освіти у професійно-технічних закладах, а K_{ptnz} — коефіцієнт приведення кількості учнів які взагалі здобувають середню освіту, але в них зовсім немає показників які б стосувались саме впровадження механізмів викладання екології для учнів, хоча з природничого циклу наявні такі коефіцієнти розподілу коштів на предмети біологія, хімія тощо (табл. 1) [4].

Бачимо, що коефіцієнти для шкіл, що знаходяться в районах, гірських та негірських територій, є нижчими ніж для аналогічних шкіл міст обласного значення. Виходячи з наведених даних у таблиці, слід приділити увагу відсотковому співвідношенню викладання предмету екологія на міському та районному рівні, тому що на класи у містах приходиться 3 години з екології, а в районі лише тільки 1 година. Але наведені статистичні дані не гарантують що дана формула працює.

Наприклад, коефіцієнти для учнів без батьківської опіки став застосовуватись незалежно від типу школи (в 2003 році він був прив'язаний тільки до інтернатів та сиротинців). Зрозуміло, що дослідження механізмів державного управління екологічною освітою, безумовно, повинно провадитися з використанням системного підходу, який обов'язково передбачає розгляд таких аспектів: структурна побудова, процеси функціонування, процеси розвитку. Виходячи з теорії системного підходу до механізмів державного управління та беручи до уваги ситуацію, що склалася з державним управлінням у нашій країні, слід зазначити, що вже сьогодні у цьому

Таблиця 2. Сильні та слабкі сторони освітньої субвенції, спрямовані на якість середньої ланки

Сильні сторони освітньої субвенції	Слабкі сторони освітньої субвенції
1. Формула розподілу спрямована «на учня», вона прозора, зрозуміла та передбачувана	1. Через використання емпіричних розмірів класів формула не заохочує до оптимізації мережі. Навпаки, усі зусилля, що вкладаються в оптимізацію, призводить до збільшення розміру класів та падіння якості освіти
2. Формула спрямована на зменшення різниці між викладанням предметів у міській та районній місцевості. Більше того, вона має гнучкість для застосування різних підходів до різних районів	2. Багато сільських шкіл є нефінансованими, що призводить до відсутності повноцінного викладання предметів, а саме природничого циклу (хімія, фізика, екологія)
3. З розвитком формули з'являються гнучкі у застосуванні коефіцієнти	3. Повна відсутність окремої субвенції на запровадження підручників як з екології, так і низки інших предметів
	4. Місцеві органи влади України вважають, що субвенція має покривати абсолютно всі витрати на освіту, бо законодавство не визначає які статті витрат можуть покриватись за її рахунок. Тому усі нестачі списують на недостатність фінансування з державного бюджету, а не на неефективність шкільної мережі на місцевому рівні
	5. Відсутні програми екологічної освіти державних службовців. Це негативно впливає на ефективність державного управління, в тому числі в галузі охорони навколишнього середовища та використання природних ресурсів в Україні. Тому необхідно вводити основи екологічних знань в усі програми підвищення кваліфікації державних службовців
	6. Відсутній механізм ефективного розвитку екологічної освіти є недостатність підручників, посібників, додаткових матеріалів, книжок популярного характеру (оповідань, казок, нарисів), журналів, телепередач, мультфільмів, художніх фільмів, соціальної реклами тощо, які відповідали б сучасним вимогам і допомагали формувати у школярів екоцентричний світогляд

питанні негайного вирішення потребує низка завдань методологічного характеру, а саме:

- створення базових компетентностей, котрі буде формувати нова школа, та навичками, що будуть затребуваними на національному й міжнародному ринках праці;

- формування вміння навчатися впродовж життя;

- створення і формування загальних компетентностей у школярів, як-от: математична, інформаційно-цифрова, природничо-технологічна, соціально-громадянська, культурна, екологічна;

- виявлення, ідентифікації, формалізації та класифікації наявних суперечностей у державному управлінні екологічною за типами, видами, формами тощо;

- дослідження динаміки розвитку суперечностей державного управління екологічною освітою та, за можливості, їх прогнозування.

Тому у формулі освітньої субвенції, що застосовується зараз, на нашу думку, є сильні та слабкі сторони таблиця 2.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Таким чином, причини, що визначають протиріччя формування освітньої субвенції стосовно екологічної освіти у школі, необхідно включати у структурні зміни існуючої системи освіти, усталеній практиці роботи педагогів, що не сприяє усвідомленню особистої причетності до проблем довкілля, відповідальності за його стан, не надає інформації, необхідної для прояву практичних дій і поведінки у зоні безпосереднього впливу і відповідальності. За параметрами обсягу, збалансованості та актуальності проблематики екологічний зміст, який потрібно вивчати і задовольняти, радше, потребу у "чистому" знанні, аніж вимогу дотримання екологічних норм у повсякденній діяльності.

Досягнення кінцевої мети середньої екологічної освіти в умовах нової освітньої субвенції можливе за умови екологізації усього навчально-виховного процесу, введення нових нормативних і спеціалізованих екологічних курсів, створення профільних еколого-природничих освітніх інституцій різного рівня, поглиблене вивчення ряду предметів. Саме такий підхід, на нашу думку, сприятиме перетворенню декларативної екологічної свідомості на таку, що відповідатиме конкретному ставленню до навколишнього природного середовища. Саме така екологічна освіта в середній школі здатна впливати на усвідомлення власної причетності до екологічних проблем, врахування у професійній, суспільній і побутовій діяльності та наслідків впливу на довкілля й таким чином спрямована на формування екологічно компетентної особистості.

Література:

1. Закон України "Про освіту". — Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/reforma-osviti/materiali-do-zakonu-ukrayini-pro-osvitu.html>

2. Закон України "Про загальну середню освіту". — Режим доступу: https://urist-ua.net/закони/про_освіту/

3. Національній доктрині "Концепція розвитку освіти України на період 2015—2025 років". — Режим до-

ступу: <https://www.pedrada.com.ua/article/1296-qqq-17-m5-16-05-2017-do-chogo-vede-formula-novo-ukransko-4>

4. "Нова українська школа". — Режим доступу: <https://www.pedrada.com.ua/article/1276-qqq-17-m4-21-04-2017-yak-organzovane-proflne-navchannya-u-kranah-svtu>

5. Кабінет Міністрів України Постанова 01 березня 2017 року № 114. — Режим доступу: http://edirshkoly.mcfrr.ua/npd-doc.aspx?npmid=94&npid=36724&utm_source=http://www.pedrada.com.ua&utm_medium=refer&utm_campaign=content_link

6. Марова С.Ф. Державне управління у сфері екологічної освіти: постановка проблеми / Т.В. Вовк, С.Ф. Марова // Менеджер № 1 (69), 2015. — С. 16—24.

7. Оніщенко Н.Г. Чи має держава чіткі механізми реалізації стратегії розвитку освіти? / Н.Г. Оніщенко // Україна — суб'єкт європейського освітнього простору: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 24—25 трав. 2005 р. — К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2015. — С. 74—80.

8. Кучеренко Д. Економічні особливості функціонування суб'єктів освітньої діяльності [Текст] / Д. Кучеренко // Теорії мікро-макроекономіки: зб. наук. пр. — Вип. 20. — К.: АМУ, 2015. — С. 218—226.

References:

1. The Zakon of Ukraine (2016), The Law of Ukraine "On education", available at: <http://zakon.rada.gov.ua> (Accessed 18 December 2018).

2. The Zakon of Ukraine (1993), The Law of Ukraine "On secondary general education", available at: <http://zakon.rada.gov.ua> (Accessed 18 December 2018).

3. Cabinet of Ministers of Ukraine (2015), National doctrine "The concept of the development of education in Ukraine for the period 2015—2025 years", available at: <http://zakon.rada.gov.ua> (Accessed 22 January 2018).

4. Cabinet of Ministers of Ukraine (2016), Reform "A new Ukrainian school", available at: <http://zakon.rada.gov.ua> (Accessed 17 December 2018).

5. Cabinet of Ministers of Ukraine (2017), Decree "About a new educational subvention", available at: <http://zakon.rada.gov.ua> (Accessed 18 January 2018).

6. Marova, S.F. Vovk, T.V. (2015), "Public administration in the field of environmental education: problem statement", Menedzher, vol. 1, pp. 16—24.

7. Onischenko, N. H. (2015), "Does the state have clear mechanisms for implementing the education development strategy?" Zbirka dopovidej na Mizhnarodnij ekonomichnij konferentsii [Conference Ukraine is the subject of the European educational space], Mizhnarodna Ekonomichna konferentsiya [International economic conference], European University, Kiev, Ukraine, pp. 74—80.

8. Kucherenko, D. (2015), "Economic features of the functioning of subjects of educational activity" Zbirka dopovidej na Mizhnarodnij ekonomichnij konferentsii [Conference Theories of micro-macroeconomics], Mizhnarodna Ekonomichna konferentsiya [International economic conference], National University, Kiev, Ukraine, pp. 218—226.

Стаття надійшла до редакції 19.02.2018 р.